

Ekonomikas ministrijai
pasts@em.gov.lv

*IZ_LAFPA_31/2021

Par Nacionālo pozīciju par patēriņa kreditēšanas direktīvas projektu

[1] Latvijas Alternatīvo finanšu pakalpojumu asociācija (turpmāk – LAFPA) ir iepazinusies ar Latvijas valsts Nacionālo pozīciju (turpmāk – Nacionālā pozīcija) par patēriņa kreditēšanas direktīvas projektu (turpmāk – Direktīva) un sniedz šādus iebildumus.

[2] Uzskatām, ka Nacionālajā pozīcijā iekļautais atbalsts iecerei Direktīvā uzlikt obligātu pienākumu dalībvalstīm regulēt kredīta produktu cenu nav pareizs, jo cenu ierobežošana negatīvi ietekmē konkurenci un tā rezultātā arī sniegtā pakalpojuma kvalitāti, kas ietekmē jaunu tirgus dalībnieku ienākšanu un esošo produktu attīstību. Latvijas piemērs uzskatāmi pierāda, ka pēc stingra kredīta kopējo izmaksu regulējuma ieviešanas kreditēšanas tirgu, to atstāja būtisks licencēto kreditēšanas pakalpojuma sniedzēju skaits, vienlaicīgi pieaugot nelicencētu aizdevēju aktivitātei, kas ilgtermiņā kaitē patērētāju interesēm, nevis tos aizsargā.

[3] Aicinām iekļaut Nacionālajā pozīcijā ierosinājumu, ka Direktīvā nepieciešams precīzi noteikt, uz kuriem kredīta devējiem attiecas pienākums sniegt informāciju vismaz vienu dienu pirms kredīta izsniegšanu, lai šāda prasība netiktu attiecināta uz kredīta devējiem, kas sniedz tiešsaistes pakalpojumus, jo šādā gadījumā patērētājam vienmēr ir pieejama informācija par kredītu, kuru patērētājs var sameklēt kredīta devēja mājaslapā.

[4] Uzskatām, ka Nacionālajā pozīcijā ietvertais apgalvojums par to, ka kredītlīnija patērētājiem ir pilnībā nesaprotams produkts, kas noved pie patērētāju maksāspējas grūtībām un pēc laika patērētājs konstatē, ka maksā daudz, bet parāds samazinās mazā apjomā, nav korekts un pamatots. Kreditēšanas tirgū šāds produkts ir plaši izplatīts – kredītlīnijas, kredītkartes u.c. un šobrīd tirgū nav pieejams objektīvs pamatojums vai pētījumu dati, kas apstiprinātu apgalvojumu, ka klientiem šāds produkts rada vai varētu radīt finanšu grūtības. Vēršam uzmanību, ka lielākā daļa klientu kredītlīniju izmanto atkārtoti, kas liecina par to, ka šāds produkts patērētājiem ir ērts un saprotams. Turklāt Patērētāju tiesību aizsardzības centra (PTAC) pārskatā par patērētāju (nebanku) kreditēšanas tirgus darbību 2020. gadā ir ietverta informācija, ka uz 31.12.2020. bez kavējuma bija 90.09% no kredītu devēju portfeli esošajiem kredītiem, savukārt ar kavējumu virs 180 dienām bija tikai 3.14%. Ņemot vērā, ka kredītlīnija ir plaši piedāvāts produkts, kas ieņem būtisku patērētāju kreditēšanas tirgus daļu, tad varam secināt, ka patērētāji veiksmīgi izmanto piedāvātos finanšu pakalpojumus, saglabājot augstu saistību atmaksas izpildi. Papildus tam, LAFPA biedri, kuri piedāvā patērētājiem kredītlīnijas produktu, ir uzsvēruši, ka ne no patērētājiem, ne PTAC nav saņemti precizējoši jautājumi par to, kādā veidā būtu piemērojams kredītlīnijas produkts. Gluži pretēji, par produkta ērtu un

saprotamu lietošanu ir pārliecinājušies daudzi patērētāji, kuriem tiek dota iespēja katru mēnesi atmaksāt daļu no izsniegtās aizdevuma summas. Attiecīgi aicinām labot Nacionālo pozīciju.

[5] Nepiekrītam Nacionālajā pozīcijā ietvertajam apgalvojumam, ka "*Šādas problēmas bieži rodas kredītlīniju veidā, kuru mērķis ir atmaksāt tikai "minimālo maksājumu" (ja kredīta līgums noslēgts līdz 2019. gada 30. jūnijam, un nav veikti grozījumi, uz tiem nav attiecināms regulējums, ka kredīta kopējās izmaksas, nevar pārsniegt 0.07% dienā no kredīta summas)*". Vēršam uzmanību, ka šāda pieeja ir Patērētāju tiesību aizsardzības centra vienpusējas tiesību normu interpretācijas rezultāts, kaut arī lielākie tirgus dalībnieki bija vērsuši PTAC uzmanību uz šo problēmu, norādot, ka, izmantojot likumā noteiktās tiesību normu interpretācijas metodes, arī tiem līgumiem, kuri noslēgti līdz 2019.gada 30.jūnijam ir piemērojams kredīta kopējo izmaksu ierobežojums 0.07% dienā no kredīta summas. Svarīgi atzīmēt, ka 2016.gadā Patērētāju tiesību aizsardzības centram bija pretējs viedoklis un saskaņā ar PTAC publiski pausto nostāju, kas rezultējās gan noteiktu nosacījumu iekļaušanā patērētāju kredīvēšanas licencēs, gan vairākos tiesvedības procesos, PTAC norādīja, ka arī tiem līgumiem, kuri bija noslēgti pirms stājās spēkā 28.05.2015. grozījumi Patērētāju tiesību aizsardzības likumā, sākot ar 2016.gada 1.janvāri, bija jāpiemēro kredīta kopējo izmaksu ierobežojums kredīta pagarināšanas maksai, kurš būtu jāpiemēro pēc likuma grozījumu stāšanās spēkā. Attiecīgi, 2016.gadā PTAC viedoklis ir bijis tāds, ka pat gadījumos, kad likumam ir uz priekšu vērstā spēka, likums var skart jau nodibinātās attiecības. Līdz ar to, nav saprotama Patērētāju tiesību centra nostāja, kāpēc uz 04.10.2018. pieņemtajiem likuma grozījumiem nebūtu jāpiemēro analogiska nostāja, atbilstoši piemērojot likumdevēja noteiktos kredīta kopējo izmaksu ierobežojumus. LAFPA ieskatā tādējādi uzraudzības iestāde pati ir piešķirusi atsevišķiem tirgus dalībniekiem nepamatotas priekšrocības, kuras tiem nebūtu radušās, ja uzraudzības iestāde būtu atbilstoši piemērojusi tiesību normas.

[6] Nepiekrītam un uzskatām, ka no Nacionālās pozīcijas ir izslēdzams priekšlikums noteikt patērētājam tiesības kredītlīnijas gadījumā izbeigt līgumu un pieprasīt atmaksas grafika izveidošanu, jo jau pašlaik esošajā direktīvā un arī nacionālā līmeņa tiesiskajā regulējumā ir noteiktas patērētāja tiesības veikt pilnīgu vai daļēju pirmstermiņa saistību izpildi, nemaksājot par to soda sankcijas vai neciešot nekādus papildus apgrūtinājumus.

[7] Uzskatām, ka nav pamatoti noteikt visiem kredīta devējiem vienotu minimālo pamatsummas maksājumu no aizņēmuma summas, jo katrs kredīta devējs izstrādā savu unikālu produktu, ņemot vērā likumā ietverto regulējumu. Jau pašlaik Patērētāju tiesību aizsardzības likuma 8. panta 2.5 daļā ir noteikts pienākums ikmēneša maksājumā ietvert pamatsummu. Līdz ar to, tas būtu atstājams katras dalībvalsts ziņā, jo iepriekšējā prakse pierāda, ka šāda pieeja līdz šim ir veiksmīgi darbojusies. Tāpat jāņem vērā arī citi tirgū esošie produkti, kā, piemēram, kredītlīnijas, kas ir piesaistītas kredītkartēm, kur ir noteikta dažāda atmaksas kārtība.

[8] Attiecībā uz Eiropas patēriņa kredīta standartpārskata veidlapas formu uzskatām, ka piedāvātā un arī esošā redakcija satur pārāk lielu informācijas apjomu, kas apgrūtina patērētāju uztveri un spēju saprast tajā ietverto informāciju. Mūsu ieskatā veidlapā ietveramās informācijas apjomu būtu ieteicams samazināt, lai sniegtu patērētājam tikai pašu nepieciešamāko informāciju par aizdevuma izmaksām un kredīta devēju. Kredītdevēju prakse rāda, ka, lai arī informācija šobrīd patērētājiem ir pieejama, neskaidrību vai papildus jautājumu gadījumā, patērētājs sazinās ar kredīta devēju telefoniski vai rakstiski ar nolūku tos precizēt.

[9] Vēršam uzmanību, ka Direktīvas projektā nav skarts jautājums par nelicencēto aizdevēju problēmas risināšanu, kur vajadzētu dalībvalstīm noteikt pienākumu ieviest tiesību normas, kas preventīvi risinātu šo jautājumu, piemēram, pastiprinot administratīvo vai kriminālo atbildību.

[10] Tāpat aicinām precizēt Ekonomikas ministrijas pozīciju jautājumā par Direktīvā paredzētajām sankcijām.

[11] Vienlaikus uzturam spēkā iepriekš sniegtos priekšlikumus par Direktīvas projektu (pievienojam pielikumā), kurus aicinām iekļaut Nacionālajā pozīcijā.

[12] LAFPA aicina organizēt attālināto tikšanos ar LAFPA biedriem, lai detalizētāk apspriestu Nacionālo pozīciju un šajā vēstulē sniegto viedokli. Jautājumu un precizējumu gadījumā, lūdzam sazināties ar mums, rakstot uz e-pastu: info@lafpa.lv.

Ar cieņu,

Tīna Lūse
Valdes locekle

***DOKUMENTS PARAKSTĪTS AR DROŠU ELEKTRONISKO PARAKSTU UN SATUR LAIKA ZĪMOGU!**